Leden van de gemeenteraad

Stadhuisplein 1
Postbus 13
2400 AA Alphen aan den Rijn
Telefoon: 14 0172
E-mail: gemeente@alphenaandenrijn.nl
Website: www.alphenaandenrijn.nl

Zaaknummer
3922355

Datum
14 juli 2026

Contactpersoon
A. Soekhoe

Team Jeugd en Onderwijs

Onderwerp
Huidige status Jeugdhulp in Alphen aan den Rijn in licht van wettelijke ontwikkelingen

Geachte leden van de raad,

Met deze raadsinformatiebrief willen wij u informeren over verschillende aspecten van de Jeugdhulp in Alphen aan den Rijn, zoals de uitvoering van de wettelijke taken. Ook wordt met deze brief opvolging gegeven aan de toezeggingen door wethouder De Vries tijdens de commissievergadering Sociaal en Maatschappelijk Domein van 18 juni 2026 en de raadsvergadering van 25 juni 2026.

In deze brief geven wij u eerst uitleg over de inzet op de pedagogische basis vanuit de Jeugdhulp waarna wij de invulling van de wettelijke jeugdhulptaken toelichten.

Pedagogische basis in relatie tot Onderwijs en Kinderopvang
Voordat de inzet van Jeugdhulp nodig is, is het gewenst dat een goede pedagogische basis ervoor zorgt dat de ouders in onze gemeente zelf hun rol als opvoeder goed kunnen vervullen en jeugdigen ondersteund worden in hun ontwikkeling. Dit valt onder de preventieve taken die de gemeente heeft vanuit de Jeugdwet.

De gemeente richt zich op verschillende manieren vanuit preventie op de pedagogische basis, zodat we tijdig en passend aanwezig kunnen zijn. We geven onder andere ondersteuning aan kinderen in de fase van 0 t/m 4 jaar in samenwerking met onze partners. Een ambitie omschreven in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) is het streven om toe te werken naar integrale kindcentra (0 t/m 12 jaar) waarin vanuit een gezamenlijke, multidisciplinaire en gezinsgerichte visie gewerkt wordt aan het verstevigen van deze pedagogische basis. Daarbij horen ook voorbeelden als rijke schooldagen, waar in samenwerking met welzijn, sport en cultuur een breed naschools programma wordt aangeboden.

Verder biedt de LEA ruimte voor het verbeteren van de doorlopende leerlijn van kinderen (0 t/m 18 jaar). Als we het hebben over de overgang van opvang naar basisonderwijs zetten we preventief in.

We zetten ons ervoor in dat ieder kind een sterke start maakt in het onderwijs. Door het bereik van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) te vergroten en de overgang van kinderopvang naar onderwijs zo soepel mogelijk te laten verlopen, stimuleren we een kansrijke ontwikkeling en zorgen we ervoor dat kinderen goed voorbereid aan hun schoolloopbaan beginnen. VVE richt zich op peuters die extra ondersteuning nodig hebben in hun ontwikkeling, bijvoorbeeld op het gebied van taal, motoriek en sociaal-emotionele vaardigheden, en draagt bij aan een sterkere start in het basisonderwijs. Door een intensiever en gestructureerd aanbod binnen de kinderopvang worden achterstanden vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt.

In Alphen aan den Rijn is er aanvullend aanbod van kinderopvang met een zogenoemde ‘plus’, waarbij binnen de reguliere opvang extra ondersteuning wordt geboden aan kinderen met een ontwikkelingsvraag. Hierbij wordt samengewerkt met zorgpartners, zodat pedagogische begeleiding wordt gecombineerd met specialistische kennis en ondersteuning. Hierdoor kunnen kinderen zoveel mogelijk in een vertrouwde en inclusieve omgeving worden ondersteund en wordt de aansluiting naar het onderwijs versterkt.

De praktische uitvoering van het versterken van de pedagogische basis en de doorlopende leerlijn wordt verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma van de LEA en door middel van de subsidie sociale basis waar de pedagogische basis een onderdeel van is.

Landelijke veranderingen Jeugdhulp
In 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld. De Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028) is een landelijk pakket aan maatregelen om de jeugdzorg in Nederland te verbeteren en financieel houdbaar te maken. Het doel is dat kinderen en gezinnen sneller de juiste hulp krijgen, met meer focus op preventie en minder administratieve lasten voor zorgprofessionals. De inhoud van deze agenda is tot stand gekomen na intensieve afstemming tussen jongeren, cliëntenorganisaties, professionals, aanbieders, gemeenten en het Rijk. De agenda bevat een ruim pakket aan maatregelen, zoals:

- Een maatschappelijk dialoog voeren over normaliseren en versterken van gewone leven
- Jeugdhulp niet overal meer inzetten
- Meer groepsgerichte jeugdhulp i.p.v. individueel
- Sturen op trajectduur
- Meer verbinding met Onderwijs, volwassenen-GGZ en bestaanszekerheid
- Stevige Lokale Teams
- Terugdringen residentiële jeugdhulp
- Verbeteren van de organisatie en inkoop van specialistische jeugdzorg

Een belangrijk onderdeel van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd is om de beschikbaarheid van (hoog)specialistische jeugdhulp te verbeteren. Hiervoor is de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg per 1 januari 2026 van kracht gegaan. In die wet is de indeling van de Jeugdregio's vastgelegd en aan welke verplichtingen de regio's moeten voldoen. Een van de verplichtingen is de regionale samenwerking in de vorm van een Gemeenschappelijke Regeling (GR) en de gezamenlijke inkoop van specialistische jeugdhulp. De regio Holland Rijnland heeft een gemeenschappelijke regeling voor de regionale inkoop van jeugdhulp, uitgevoerd door de Serviceorganisatie Zorg (SOZ). Alphen aan den Rijn neemt al jaren deel aan deze GR.

Gesloten jeugdzorg
Landelijk is ingezet op een ingrijpende transformatie van de gesloten jeugdzorg: JeugdzorgPlus wordt volledig afgebouwd richting 2030 en omgevormd naar vormen van jeugdhulp die beter aansluiten bij de behoeften van jongeren op het gebied van zorg, onderwijs en veiligheid. Ook in Holland Rijnland, en daarmee in Alphen aan den Rijn, wordt deze opgave zorgvuldig vormgegeven. Vanuit onze gemeente zijn inmiddels geen jeugdigen meer gesloten geplaatst, wat onderstreept dat de beweging naar alternatieve en open vormen van verblijf wordt gemaakt. De afbouw van gesloten jeugdzorg verloopt sneller dan de opbouw van passende alternatieven. In sommige gevallen heeft dit geleid tot (tijdelijke) intensieve en kostbare één-op-één ondersteuning als noodoplossing.

Om dit te voorkomen, wordt regionaal gericht gewerkt aan nieuwe vormen van verblijf en begeleiding. Zo zijn alternatieve verblijfsplekken in ontwikkeling, waaronder kleinschalige woonvoorzieningen en 3-milieuvoorzieningen; in Lisse is een kleinschalige woonvoorziening geopend voor jongeren uit onze regio. Daarnaast wordt de zorglocatie van iHub op Rijnhove doorontwikkeld tot een geïntegreerde zorg- en onderwijsvoorziening, waar zorg, onderwijs en indien nodig verblijf samenkomen. De samenwerking met onderwijsinstellingen is hierbij essentieel om stabiliteit, continuïteit en perspectief voor jongeren te waarborgen.

De combinatie van een zware doelgroep en het afbouwen van vrijheidsbeperkende maatregelen vraagt bovendien om het ontwikkelen van andere vormen van begeleiding en methodieken wanneer uithuisplaatsing noodzakelijk is – voor de veiligheid van de jongere zelf, andere jongeren op de groep én de professionals. Tegelijkertijd zetten gemeenten sterk in op het voorkomen van uithuisplaatsingen, onder meer via intensieve gezinsbegeleiding en het versterken van het netwerk rondom gezinnen. Regionaal wordt in samenhang gewerkt aan deze transformatie, zodat de afbouw en ombouw van gesloten jeugdzorg zo zorgvuldig mogelijk plaatsvindt en jongeren tijdig passende ondersteuning ontvangen.

Serviceorganisatie Zorg Jeugd Holland Rijnland
Een uitvloeisel van de Wet beschikbaarheid Jeugdzorg is dat de gemeente Alphen aan den Rijn met de andere gemeenten binnen de jeugdhulpregio Holland Rijnland specialistische jeugdzorg moet inkopen. Dit in verband met de schaalvoordelen en de verwachte betere beschikbaarheid van jeugdhulp voor alle jeugdigen die het nodig hebben. Tot op heden koopt de gemeente Alphen aan

den Rijn alleen enkele vormen van specialistische hulp van de jeugdzorg in samen met de regio, namelijk Jeugdbescherming, Jeugdreclassering en de Gesloten Jeugdhulp. Alle overige vormen van jeugdhulp, zoals jeugd-GGZ, kinderdienstencentra, ambulante begeleiding, koopt de gemeente zelf in.

Voorafgaand aan de invoering van de wet per 2026 is besproken hoe wij alle jeugdhulp gezamenlijk met de regio kunnen inkopen. Er is besloten dat Alphen aan den Rijn vanaf 2027 alle jeugdhulp regionaal inkoopt. Dit betekent dat de SOZ per 2027 alle taken rondom inkoop, contractmanagement, betalingen van de ingezette zorg en datamanagement voor de gemeente Alphen aan den Rijn uitvoert. Deze taken zijn al opgenomen in de GR. SOZ biedt al voor een deel van de jeugdhulp deze diensten aan aan onze gemeente en die worden dus per 2027 uitgebreid. Dit betekent dat we per 2027 een uitgebreidere dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de SOZ krijgen dan wij tot nu toe hadden, die wordt in principe dezelfde als de overige gemeenten in onze regio al hebben met de SOZ.

Op dit moment levert SOZ ons al informatie aan omtrent onze uitgaven en jeugdhulpgebruik wat betreft de producten die de SOZ voor ons inkoopt en de facturen van betaalt. Vanaf 2027 zal SOZ dus informatie van alle jeugdhulpproducten voor ons hebben.

Implementatie toetreding
Op dit moment worden de voorbereidingen getroffen voor de volledige toetreding. Om deze voorbereidingen uit te voeren heeft het college vorig jaar ingestemd met de offerte van de SOZ. Met het volledig toetreden van Alphen aan den Rijn tot de regio is er sprake van een wezenlijke wijziging in het zorglandschap. Daarom heeft de SOZ begin dit jaar een inkooptraject gestart zodat nieuwe aanbieders de gelegenheid hebben gekregen om toe te treden tot de regionale jeugdhulpovereenkomsten. Een groot deel van de regionale aanbieders hebben al een contract met onze gemeente. Er zijn ook nieuwe zorgaanbieders waar cliënten uit Alphen aan den Rijn de zorg van kunnen ontvangen. Maar ook aanbieders die nu door Alphen aan den Rijn gecontracteerd zijn, en straks niet meer. Hoe dan ook zijn naast de lokaal en landelijk gecontracteerde zorg, vrijwel alle zorgvormen in de regio gecontracteerd. In de overgang van 2026 naar 2027 zorgen we ervoor dat kinderen die al in zorg zijn, deze zorg gewoon kunnen krijgen. De zorg die moet worden voortgezet in 2027 door aanbieders die niet meer zijn gecontracteerd, wordt via een tijdelijk overeenkomst voortgezet.

Een nieuw aspect voor Alphen aan den Rijn is dat de SOZ werkt met maximale bestedingsruimtes. Per aanbieder wordt bij begin van het jaar een maximaal budget meegegeven. Dit is een sturingsinstrument om te zorgen dat aanbieders zoveel mogelijk binnen het budget blijven. Wanneer blijkt dat een aanbieder geen budget meer heeft, wordt eerst gekeken of andere aanbieders die dezelfde zorg leveren ruimte hebben om de zorg te bieden. Zo niet dan wordt gekeken of het budget kan worden verruimd of dat een overeenkomst moet worden afgesloten met een niet gecontracteerde aanbieder.

Afgelopen periode is onderzocht welk budget passend is per gecontracteerde aanbieder op basis van de realisatie 2025 en de prognoses 2026. Omdat dit het eerste jaar wordt dat we werken met maximale bestedingsruimtes vraagt dit om goede monitoring.

Dit is wat ons betreft niet een primair sturingsinstrument op de jeugdhulp, omdat het alleen toeziet op de uitgaven en niet welke zorg passend is. Dit laatste noemen wij sturen op de inzet van zorg en is een inhoudelijke beoordeling dat wordt uitgevoerd door Oog voor Thuis op het moment dat een kind of ouder komt met een hulpvraag. De professional van Oog voor Thuis maakt inzichtelijk wat het kind of gezin nodig heeft, doet hiernaar onderzoek en maakt samen met het gezin de afweging wat het kind of gezin zelf kan, welke hulp aanvullend nodig is en wie die hulp moet bieden.

Oog voor Thuis

De Jeugdwet verplicht gemeenten om te beoordelen of een jeugdige in aanmerking komt voor jeugdhulp. Deze wettelijke taak wordt de *toegangsfunctie* genoemd. Naast het inkopen van jeugdhulp bij gecontracteerde aanbieders, kan de gemeente er ook voor kiezen om zelf ondersteuning te bieden. Het college heeft zowel de uitvoering van de toegangsfunctie als het bieden van deze ondersteuning gemandateerd aan de overheids-bv Oog voor Thuis.

Wanneer een jeugdige of gezin een hulpvraag heeft, voert Oog voor Thuis een zorgvuldig onderzoek uit, conform de eisen van de Jeugdwet. Op basis van dit onderzoek wordt beoordeeld of jeugdhulp nodig is, welke ondersteuning het meest passend is en door welke organisatie deze het beste kan worden uitgevoerd. Daarbij kan worden besloten dat Oog voor Thuis zelf de benodigde ondersteuning verleent. Oog voor Thuis is in juridische zin ook een jeugdhulpaanbieder en moet daarom voldoen aan dezelfde wettelijke kwaliteitseisen als iedere andere jeugdhulpaanbieder. De naleving van deze eisen staat onder toezicht van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). Wanneer Oog voor Thuis de benodigde deskundigheid en bevoegdheden in huis heeft, is de door haar geboden jeugdhulp gelijkwaardig aan de hulp die wordt verleend door een gecontracteerde jeugdhulpaanbieder. De kwaliteitseisen en wettelijke normen zijn daarbij hetzelfde. De IGJ heeft dan ook recentelijk bezoeken gebracht aan Oog voor Thuis om hun kwaliteit te toetsen. Meest recentelijk heeft dat plaatsgevonden op eind februari 2026, waarvan het rapport op 30 juni 2026 is verschenen. Hierover bent u apart geïnformeerd.

Het volledig afnemen van de dienstverlening van de SOZ per 2027, heeft niet direct grote gevolgen voor Oog voor Thuis. De toegangsfunctie blijft bij Oog voor Thuis. De SOZ heeft die functie niet, noch verlenen ze zelf hulp. De wijziging zit vooral in de afstemming met SOZ op het gebied van contractmanagement. Omdat alle gecontracteerde jeugdhulpaanbieders via SOZ gaan lopen, zal Oog voor Thuis bij vragen over óf discussies met jeugdhulpaanbieders aan SOZ signalen moeten doorgeven. Dat gebeurt nu (grotendeels) met contractmanagement dat binnen de gemeente is geplaatst. Maar zoals gezegd, is deze afstemming met SOZ al gebruikelijk voor het deel van de jeugdhulp die wij al jaren inkopen via de SOZ. Verder lopen nog gesprekken gezamenlijk in de regio met de SOZ over het werken met beschikkingen en hoe zij als beheerder van het digitale berichtenverkeer hun rol hierin gaan invullen.

Raadsinformatiemarkt

Na de zomer staat op 1 oktober 2026 de raadsinformatiemarkt gepland die in het teken zal staan van Oog voor Thuis. Tijdens deze bijeenkomst gaan we dieper in op de opdracht die aan Oog voor Thuis is verstrekt en de wijze waarop deze wordt uitgevoerd. De directeur van Oog voor Thuis zal worden uitgenodigd om hierover een toelichting te geven. Daarnaast biedt de bijeenkomst ruimte om met elkaar in gesprek te gaan over de uitvoering van de jeugdhulptaken in Alphen aan den Rijn in bredere zin. Tevens zal aandacht zijn voor de financiële aspecten van de uitvoering van de jeugdhulp.

Het college is voornemens uw raad in het najaar bovendien met een aanvullende brief te informeren over de meest recente ontwikkelingen in aanloop naar 2027.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Alphen aan den Rijn,

de secretaris,	de burgemeester,
F. (Flora) van den Berg	F.D. (Erik) van Heijningen